

Historia Oddziału Pomorskiego Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi

Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi (PTPNoZ) w obecnym kształcie funkcjonuje od marca 1972 r. Wcześniej od marca 1957 r. działało Polskie Towarzystwo Miłośników Nauk o Ziemi (PTMNoZ). Było ono kontynuatorem tradycji Towarzystwa Muzeum Ziemi (TMZ), utworzonego w 1932 r., a zlikwidowanego w 1947 r. przez władze PRL.

Zgodnie ze statutem Towarzystwo inicjuje i wspiera prace naukowo-badawcze z zakresu nauk o Ziemi ze specjalnym ukierunkowaniem na geologię morza, nauki o środowisku przyrodniczym regionu pomorskiego i problemach jego ochrony; organizuje wyprawy i wycieczki krajoznawczo – poznawcze.

Oddział Pomorski Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi powstał z inicjatywy członków wywodzących się z Przedsiębiorstwa Hydrogeologicznego, Instytutu Budownictwa Wodnego Polskiej Akademii Nauk, Biura Projektów Budownictwa Komunalnego oraz Urzędu Wojewódzkiego i został zarejestrowany 21 grudnia 1971 roku jako Oddział Pomorski Polskiego Towarzystwa Miłośników Nauk o Ziemi. Członkami założycielami byli: Bolesław Nowak, Andrzej Majorkowski, Bogdan Offert, Ryszard Musiał, Marek Jankowski i Barbara Janik. Został powołany Zarząd w składzie: Bolesław Nowak-prezes, Jerzy Gostkiewicz-wiceprezes, Krystyna Sztompka-sekretarz /Henryk Kałęcki, Ryszard Musiał i Barbara Janik, która była od początku kierownikiem zespołów naukowo-badawczych.

Po czterech miesiącach działalności Oddziału, w marcu 1972 r. w Warszawie odbył się XIV Zjazd Polskiego Towarzystwa Miłośników Nauk o Ziemi, który został uznany za I Zjazd Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i Ziemi. W Zjeździe tym uczestniczyło 5 delegatów z Gdańska w osobach: Bolesław Nowak, Andrzej Majorkowski, Zdzisław Janik, Barbara Janik i Marek Jankowski.

II Walny Zjazd Członków Oddziału odbył się w październiku 1974 r. wybrano wówczas władze Oddziału w składzie: Bolesław Nowak – prezes, Waław Główa –wiceprezes, Eugeniusz Juszcak-skarbnik i Henryk Kałęcki – członek Zarządu. W 1976 roku Zarząd uległ zmianie ,a mianowicie wiceprezesem został Henryk Kałęcki, sekretarzem Waldemar Urban, a członkami zostali Janusz Michalski i Nina Wieremiejuk.

Prezes Oddziału Pomorskiego PTPNoZ w latach 1971–1979 dr Bolesław Nowak

Prezes	Lata kadencji	Wiceprezesi	Sekretarze
Bolesław Jan Nowak	1971–1979	Jerzy Gostkiewicz 1971-1974 Wacław Główka 1974-1976 Henryk Kałęcki 1976-1979	Krystyna Sztompka Henryk Kałęcki 1971-1974 Jan Ostrowski 1974-1976 Waldemar Urban 1976-1979
Rudolf Molisz	1979–1983	Henryk Kałęcki 1979-1983	Bogdan Offert
Bronisław Nowak	1983–1987	Henryk Kałęcki	Bogdan Offert
Henryk Kałęcki	1987–1995	Adam Ważny do 1990r Joanna Zachowicz do 1995	Bogdan Offert
Joanna Zachowicz	1995 –2021	Bohdan Pachniewicz do 2010 Wacław Wilk 2013-2021	Andrzej Majorkowski
Joanna Walczyk	2021	Halina Burakowska	Ewa Majorkowska

Zmiana Prezesa nastąpiła na IV Walnym Zjeździe w 1979 roku. Prezesem został wybrany Rudolf Molisz. Funkcje wiceprezesa dalej piastował Henryk Kałęcki, a w Zarządzie byli jeszcze Eugeniusz Juszcak i Janusz Michalski.

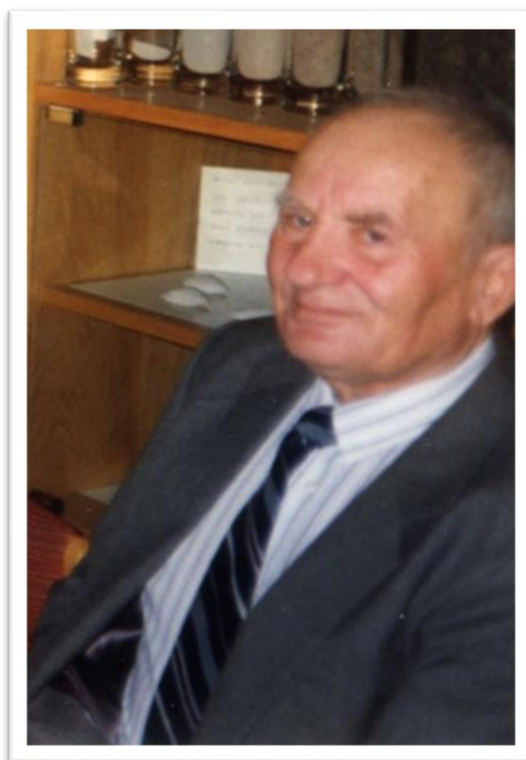

Prezes Oddziału Pomorskiego PTPNoZ w latach 1979–1983 prof. Rudolf Molisz

W latach 70. i 80 działalność PTPNoZ była bardzo intensywna. Od 1976 roku ilość członków Oddziału stale wzrastała by w roku 1987 osiągnąć najwyższy stan osobowy 669 członków. W 1983 roku powstało koło „Wybrzeże Środkowe w Ustce” skupiające głównie pływaczy, a następnie koła w Elblągu i Kolbudach.

Od 1976 przy Oddziale Pomorskim funkcjonowała 6 osobowa Rada Naukowa, której do 1982 r. przewodniczył prof. dr hab. inż. Aleksander Majewski. Od 1982 r. 5 osobowej Radzie Naukowej przewodniczył doc. dr inż. Zdzisław Przewłócki, a od roku 1989 prof. dr hab. Inż. Tadeusz Jednorąg. Zadaniem Rady Naukowej było czuwanie nad merytoryczną realizacją wykonywanych prac.

Na kadencję 1983–1987 prezesem został wybrany dr Bronisław Nowak.

Prezes Oddziału Pomorskiego PTPNoZ w latach 1983–1987 dr Bronisław Nowak

W czasie jego kadencji uroczystie obchodzono X-lecie batynautyki w PTPNoZ. Z tej okazji został wybity medal w ilości 52 egzemplarzy (numerowana seria). Dalej prowadzono prace naukowo badawcze i działalność statutową.

Kolejnym Prezesem został, działający od początku powstania Oddziału, Henryk Kałęcki. Piastował to stanowisko od 1987 roku do 1995.

Prezes Oddziału Pomorskiego PTPNoZ w latach 1987–1995 inż. Henryk Kałęcki

Po 1989 roku nastąpił burzliwy wzrost liczby organizacji społecznych, fundacji i spółek z o.o., działających w sferze szeroko pojętej geologii i ochrony środowiska i pewnie tam część członków PTPNoZ znalazła pole do działalności i stąd w 1990, za zgodą Zarządu Głównego, powstała Spółka „SPEKO” przy współudziale Oddziału Pomorskiego z 30% udziałem w kapitale zakładowym. Spółka prowadziła usługi w zakresie geotechniki, hydrogeologii i budowy składowisk odpadów w regionie Pomorza. Prezesem tej spółki został Henryk Kałęcki.

Niestety ciężka choroba nie pozwoliła mu zrealizować wszystkich planów związanych z rozwojem zarówno Oddziału Pomorskiego jak też Spółki „Speko”. Henryk Kałęcki zmarł w marcu 1995 roku.

Od tego roku do roku 2021 funkcję prezesa Oddziału Pomorskiego PTPNoZ pełniła Joanna Zachowicz.

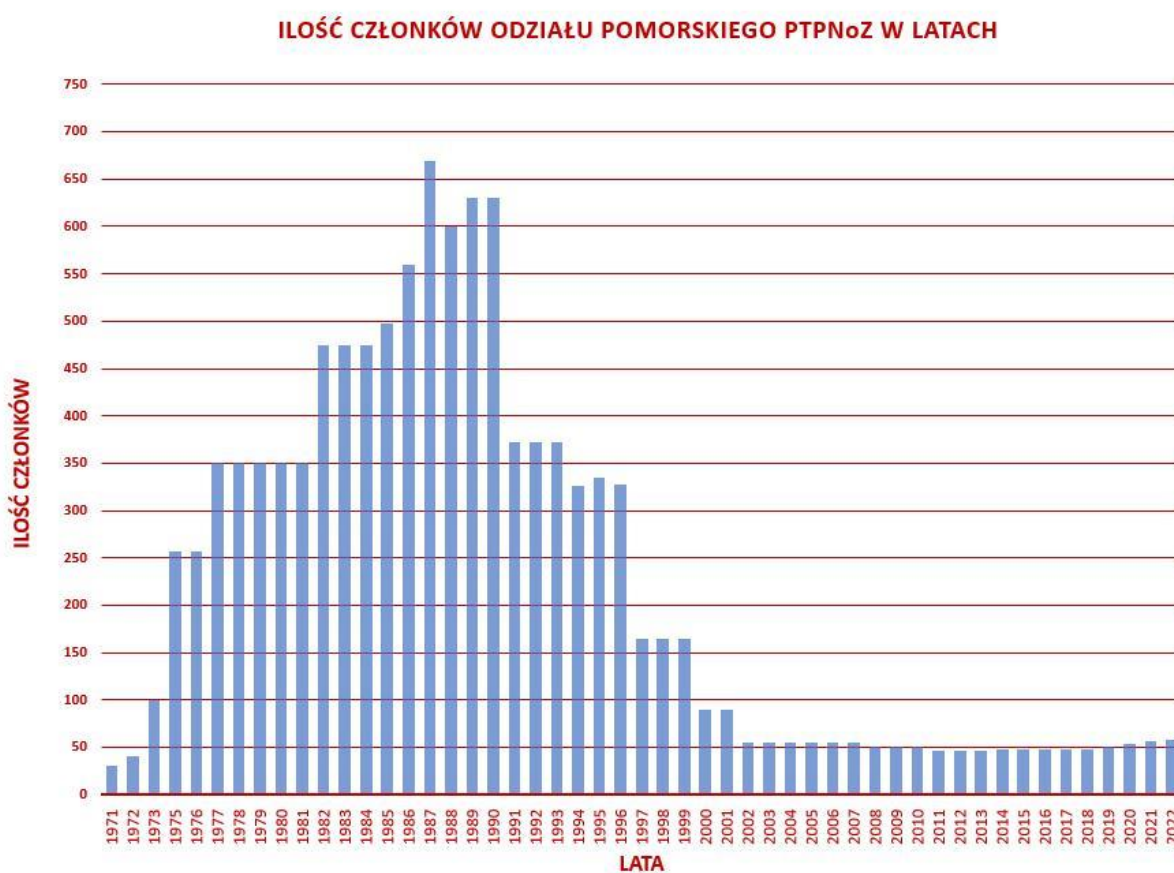
Należy zwrócić uwagę na fakt reorganizacji przedsiębiorstw geologicznych szczególnie po roku 2000 i powstanie wielu nowych jednostek parających się geologią (szczególnie geotechniką), hydrogeologią i ochroną środowiska i odpływ ludzi do tych jednostek. Oddział PTPNoZ dochody czerpał i czerpie z wynajmu pomieszczeń biurowych i magazynów w budynku przy ul. Gdańskiej 32a.

Członkami Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego na przestrzeni lat, obok już wymienionych byli: Edward Szczepański, Ewa Ryszewska, Jerzy Nagler, Halina Burakowska, Zygmunt Kliński, Sylwester Napierzyński, Leszek Kałęcki, Leszek Łęczyński, Lidia Tul, Bożena Zadroga, Jadwiga Wysocka, Marian Bugajewski, Halina Napierzyńska, Regina Kramarska, Barbara Hass, Mirosława Michałowska, Marlena Zbierska, Tadeusz Bruski, Regina Stróżyk, Zdzisław Offert, Tomasz Oktaba, Ryszard Bieniaszewski.

Oddział Pomorski był również, reprezentowany we władzach Zarządu Głównego, Komisji Rewizyjnej i Sądzie Koleżeńskim w osobach: Kazimierz Ujda, Henryk Mietliński, Adam Ważny, Joanna Zachowicz, Janusz Michalski, Henryk Kałęcki, Andrzej Majorkowski i Wacław Wilk.

Czworo członków Oddziału to Członkowie Honorowi: Andrzej Majorkowski, Jadwiga Wysocka, Halina Burakowska i Joanna Zachowicz.

Z okazji 50-lecia Polskich Towarzystw Nauk o Ziemi uhonorowani zostali Medalem Społecznego Ruchu Popularyzacji Nauk o Ziemi: Bolesław Nowak, Antoni Dębski, Janusz Michalski, Edward Szczepański i Michał Stróżyk. Z tej samej okazji za aktywną działalność w PTPNoZ uhonorowana została dyplomem Regina Stróżyk.

Działalność usługowa i naukowo-badawcza

Od powstania Oddział Pomorski PTPNoZ realizował prace usługowe i naukowo-badawcze na zlecenie różnych podmiotów z następujących dziedzin:

- badania geotechniczne w tym ekspertyzy dla obiektów punktowych i liniowych,
- badania złożowo-poszukiwawcze,
- sozologiczne i rekultywacyjne,
- badania hydrogeologiczne i hydrologiczne,
- badania dynamiki, migracji i chemizmu wód podziemnych,
- badania w zakresie ochrony wód podziemnych i powierzchniowych

- badania batynautyczne, geologiczne i sozologiczne południowego Bałtyku,
- badania hydrologiczne, batymetryczne i geologiczne rzek i jezior
- badania z zakresu inżynierii sanitarnej,

Oprócz działalności tzw. usługowej PTPNoZ finansował ze środków Towarzystwa tzw „prace własne”.

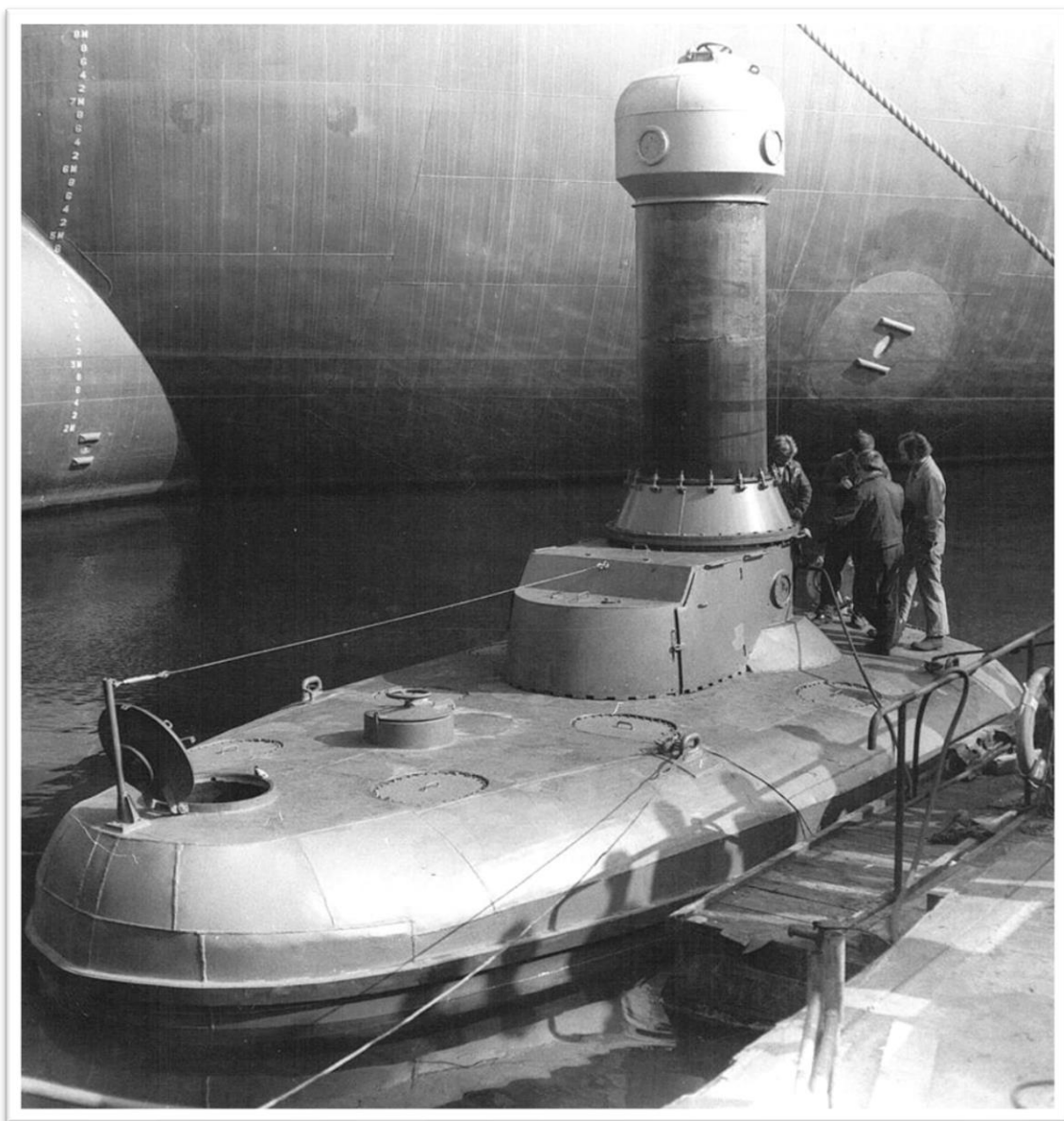
W ramach tych prac wykonano następujące opracowania:

- Studium kolmatacji filtrów studziennych i stref przyfiltrowych.
 - Efekty rekonstrukcji studni wierconych.
 - Przystosowanie integratora R–R typu IS–I do pracy w warunkach brzegowych.
 - Studium możliwości lokalizacji wysypisk odpadów komunalnych i przemysłowych w woj. gdańskim
- Należy podkreślić, że Oddział Pomorski PTPNoZ wspierał, również finansowo, prace konstrukcyjne zmierzające do budowy pojazdów podwodnych, których twórcą był członek Oddziału Antoni Dębski. W ulotce, która była rozpowszechniana już w 1973 r, można przeczytać: „Zespół Naukowy Badań Podwodnych, działający w ramach Polskiego Towarzystwa Nauk o Ziemi i zgodnie z jego statutem, ma prawo przyjmować od jednostek gospodarki społecznej zlecenia na wszelkie prace podwodne o charakterze naukowym lub techniczno-wykonawczym, a w szczególności przeglądy awaryjne i okresowe podwodnych części konstrukcji i budowli hydrotechnicznych, dokumentowanie przejść kablowych i rurociągowych przez przeszkody wodne, nadzór nad pracami pogłębiarskimi it..”

W ulotce z 1974 r. czytamy Batyskaf „Geonur” – kolejna po batyskafie Meduza oraz po pojazdach podwodnych Delfin I i Delfin II konstrukcja batynautyczna Antoniego Dębskiego zrealizowana przez Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi, stanowi efekt szeroko prowadzonych badań najbardziej efektywnych i ekonomicznych technik podwodnych. Urządzenie to zastosować można w wielu dziedzinach działalności badawczej prowadzonej w strefie mórz szelfowych”

Budowa batyskafu „Geonur” w stoczni Gdynia. Od lewej stoją: Henryk Kałęcki, Maciej Szober i Bogdan Offert

Batyskaf „Geonur” po zwodowaniu

W 1977 roku Oddział sfinansował w ramach tzw. prac własnych adaptację „Geonura” do wmontowania wiertnicy i jej przystosowanie do wierceń.

Zamontowanie wiertnicy umożliwiło prowadzenie prac związanych z rozpoznaniem geologicznym dna morskiego jak też prowadzenie prac dokumentacyjnych kruszyw podmorskich. Prace te prowadzone były na zlecenie Państwowego Instytutu Geologicznego.

Jak pisze dziennikarz –batynauta Stefan Truszczyński we wstępie do książki Antoniego Dębskiego „Na dnie i w toni” – „Batyskafy Antka pracowały na Zatoce Gdańskiej i Pomorskiej, na Bałtyku. Gdy terminy goniły pracowały nie tylko przy dobrej pogodzie, ale na fali i zimą [...]. Służyły nurkom do długotrwałych pobytów pod wodą przy dobieraniu się do legendarnych wraków. Pisano o tym często i pokazywano na ekranach.”

Batyskaf „Geonur I” został postawiony w stan likwidacji w 1988 r i spisany ze stanu środków trwałych PTPNoZ.

Działalność statutowa

W ramach działalności statutowej od początku swego istnienia Oddział Pomorski PTPNoZ organizował, prelekcje, sympozja, wyjazdy terenowe popularno-naukowe zagraniczne i krajowe.

Do ciekawszych wyjazdów zagranicznych między innymi można zaliczyć: Mongolię, Egipt i Izrael, rejs po Jeniseju (Syberia), Bawarię Szwajcarię, Budapeszt ze zwiedzaniem oczyszczalni ścieków, Bałkany, Turcję itp.

Przez cały czas działalności propagowano poznawanie zagadnień geologiczno-geomorfologicznych i krajoznawczych różnych regionów Polski i tak: zorganizowano wyjazdy do Polski-Północno-Wschodniej, w Bieszczady, na Dolny Śląsk, Górny Śląsk w Góry Świętokrzyskie (dwukrotnie), na Roztocze, na Wolin i Rugię oraz na Ziemię Lubuską połączoną ze zwiedzaniem Poczdamu.

Zorganizowano 3 sympozja, na promach w czasie rejsów do Helsinek, Kopenhagi i Sztokholmu, poświęcone problematyce ochrony Bałtyku, sesję naukową z okazji X lecia batynautyki, sesję dotyczącą zagadnień związanych z budową geologiczną Mierzei Wiślanej i bursztynem itd.

Organizowano sesje terenowe dotyczące zagadnień hydrotechnicznych i hydrogeologicznych np. „Historia, zasady działania i technologia obiektów hydrotechnicznych”(rejs statkiem na trasie Elbląg Bucznice), „Szlak wodny Malbork-Biała Góra oraz obiekty hydrotechniczne rozrzędu wody i ochrony przeciwpowodziowej Żuław Wielkich i Niziny Kwidzyńskiej w węźle wodnym Biała Góra”, (rejs statkiem), „Zabezpieczenia przeciwpowodziowe miasta Gdańska i Żuław Gdańskich od wód morskich w węźle wodnym Odpływ Motławy–Stara Motława w Gdańsku”, „Urządzenia hydrotechniczne miasta Bydgoszcz i okolic” i t.d

Sesje terenowe dotyczyły również między innymi: Żuław, Ziemi Wejherowskiej, Golubia –Dobrzynia, Ziemi Elbląskiej, Helu, Wyspy Sobieszewskiej, Mierzei Wiślanej, zbiorników retencyjnych w poszczególnych dzielnicach Gdańska, ochrony brzegów morskich itd

W ramach cyklu „Gdańsk znany i nieznan” organizowano spacer po ciekawych dzielnicach Gdańska i obiektach np. Góra Gradowa, Przejście szlakiem w Dolinie Radości w Lasach Oliwskich, zwiedzano Port Kontenerowy DCT itd.

W całym okresie działalności organizowano posiedzenia naukowe z wysłuchaniem referatów i dyskusją. Każdego roku było ich kilka i dotyczyły różnorodnej tematyki.

W latach 2002-2009 nawiązano współpracę z Oddziałem Gdańskim Polskiego Towarzystwa Geologicznego, a następnie po czasowym zawieszeniu działalności PTG z Gdańskim Towarzystwem Naukowym i Oddziałem Gdańskim Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Obecnie po reaktywacji działalności PTG podpisaliśmy list intencyjny o współpracy.

Przyjęta forma działalności statutowej w zakresie popularyzacji nauk o Ziemi oraz o środowisku przyrodniczym polegająca na wspólnych spotkaniach z w/w organizacjami okazała się atrakcyjna dla członków tych Towarzystw.

Organizowane wspólne prelekcje i odczyty dotyczyły głównie tematyki z zakresu geologii inżynierskiej, surowców, hydrogeologii i hydrologii oraz historii Ziemi. Na wspólne spotkania

zapraszani byli również prelegenci związani zawodowo z zarządzaniem gospodarką wodną w tym ochroną przed powodzią miasta Gdańska.

Siedziba

Początkowo po zarejestrowaniu Oddział mieścił się w Sopocie, a następnie w Gdańsku przy ul. Szczecińskiej. Prezes Bolestaw Nowak uzyskał od władz miasta parter budynku przy ul. Gdańskiej 32 w Brzeźnie. W 1980 roku decyzją Urzędu Miejskiego przekazano do dyspozycji PTPNoZ budynek i działkę

Budynek , którego parter użytkowany był przez Oddział Pomorski PTPNoZ w latach 1980–2009

W związku z dynamicznym rozwojem działalności Oddziału w 1987 r Zarząd zdecydował o budowie zaplecza naukowo-badawczego. W tym samym roku uzyskano decyzję o zatwierdzeniu planu realizacyjnego zagospodarowania terenu.

Zarządzeniem Nr 14/88 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 18 maja 1988 r powołano Społeczny Komitet Rozbudowy i Modernizacji zaplecza naukowo-badawczego Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi w Gdańsku ul. Gdańska 32 w składzie:

ZAMACZENIE Nr 1.
DO ZARZĄDZENIA Nr 14/88
PREZYDENTA MIASTA GDAŃSKA
Z DNIA 18 maja 1988 r

SKŁAD OSOBOWY

SPOŁECZNEGO KOMITETU ROZBUDOWY I MODERNIZACJI ZAPLECZA
NAUKOWO I BADAWCZEGO POLSKIEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ
NAUK O ZIEMI ul. GDAŃSKA 32.

PREZYDIUM KOMITETU.

1. PRZEWODNICZĄCA KOMITETU - Halina Burakowska.
2. 2-GA PRZEWODNICZĄCA - Zygmunt Nolinowski.
3. SEKRETARZ - Bohdan Offert.
4. SZARZENIE GŁOSIDCOWA - Aurelia Wójk-Wendzina.
5. CZŁONEK ZARZĄDU - Henryk Kałocki.
6. CZŁONEK - Joanna Zachowicz.
7. CZŁONEK - Adam Wańdy.
8. CZŁONEK - Krystyna Zankiewicz.

KOMISJA REWIZYJNA

1. PRZEWODNICZĄCA - Leona Bożena.
2. 2-GA PRZEWODNICZĄCA - Bronisław Nowak.
3. CZŁONEK - Mirosława Michałowska.

U Z A S A D N I E N I E :

Pomorski Oddział Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi jest jednym z 12 oddziałów w Polsce.

Prowadzi działalność gospodarczą w zakresie badań i projektowania oraz działalność statutową związaną z ochroną przyrody ożywionej i nieożywionej .

Środki pieniężne , które uzyskuje z prowadzonej działalności przeznacza na działalność statutową.

Polega ona na popularyzacji i propagowaniu wśród swoich członków i szerokiej rzeszy społeczeństwa nauk o Ziemi z uwzględnieniem ochrony przyrody obejmującej: atmosfery powierzchni i podziemia.

Do prowadzenia swojej działalności Oddział Pomorski Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi posiada siedzibę wraz z działką budowlaną o powierzchni ok. 4000 m² zlokalizowaną w Gdańsku - Brzeźnie przy ul. Gdańskiej 32.

Jednak prowadzenie takiej działalności wymaga odpowiedniej bazy naukowo-technicznej stąd też Zarząd Oddziału Pomorskiego podjął Uchwałę o modernizacji i rozbudowie zaplecza naukowo-badawczego w czynie społecznym i ze środków własnych.

GEODETA MIĘJSKI

inż. Jerzy Podchlercki
KIEROWNIK WYDZIAŁU

inż. Andrzej Jędrzej Chrynowski

PREZYDENT MIASTA

mgr Kazimierz Rydzewski

Opinia według planowania
30/22 1353-O. 42
(-) Zachowaj

Niestety środki finansowe którymi dysponował Oddział Pomorski PTPNoZ nie pozwoliły na zakończenie inwestycji do końca grudnia 1990 roku. Aby dokończyć budowę do Społecznego Komitetu Rozbudowy i Modernizacji Zaplecza PTPNoZ w marcu 1990 r dołączyła Spółka „Speko”.

Budowę zakończono i budynek oddano do eksploatacji 30 grudnia 1992 r. W zawiązku z oddaniem budynku do eksploatacji rozwiązał się też Społeczny Komitet Rozbudowy i Modernizacji Zaplecza PTPNoZ.

Na podstawie dokumentacji rzeczowo –finansowej Komitet stwierdził, że udział w kosztach budowy wynosił: PTPNoZ – 25% a Spółki „Speko” –75% i w takich proporcjach zatwierdzono podział pomieszczeń.

Niestety Spółka „Speko” w roku 1999 zaczęła mieć kłopoty finansowe i popadać w długi. Oddział wziął na siebie spłatę zadłużeń w zamian za przekazanie pomieszczeń dotychczas eksploatowanych przez spółkę. Od czerwca 2000 roku Oddział dysponuje całym budynkiem i dba o jego stan techniczny.

Budynek Oddziału Pomorskiego PTPNoZ w Gdańsku-Brzeźnie przy ul. Gdańskiej 32a

Przy opracowaniu Historii Oddziału Pomorskiego PTPNoZ korzystano z następujących materiałów:

Zarys dziejów polskich towarzystw przyjaciół nauk o ziemi 1932-1981 wydany przez Zarząd Główny PTPNoZ w 1982r. w Warszawie autorstwa Zbigniewa Wójcika.

Historia polskich towarzystw nauk o ziemi opracowana przez Edwarda Szczepańskiego i zamieszczona w Protokole z XII Zjazdu Sprawozdawczo-Wyborczego Oddziału Pomorskiego PTPNoZ. Gdańsk 2013.

Sprawozdań z Walnych Zjazdów Delegatów PTPNoZ oraz sprawozdań Zarządu Oddziału Pomorskiego przygotowywanych na Walne Zjazdy.

Opracowała - Joanna Zachowicz